

материалов судебной практики и научных изысканий отечественных и зарубежных ученых установлены важнейшие подходы к определению вины. В ходе исследования использованы и общенаучные методы анализа и синтеза, и сравнительно-правовой и диалектический методы, что позволило определить вину как одно из условий гражданской ответственности.

Ключевые слова: вина, гражданская ответственность, условия гражданской ответственности, деликт, обязательства по возмещению вреда.

Halkevych S. V. Guilt as a category of civil tort law

We made an attempt to analyze the category of guilt as a terms of civil tort liability. The treatment of the concept of guilt under the prism of different theories and concepts was examined. It was grounded the author's vision of guilty as a term of civil tort liability, based on the general principles of humanism, individualization of punishment, presumption of innocence and others.

Based on analysis of the current legislation of Ukraine, case law and academic achievements of domestic and foreign scientists set basic approaches to determine fault. During the investigation we used both general scientific methods of analysis and synthesis, as well as comparative-legal and dialectical methods. This made it possible to distinguish the guilt as one of the conditions of civil liability.

The article also focuses on the dialectical interaction of the notions of «obligation of compensation paid» and «civil liability». We analyzed the obligation of compensation paid, provided for in civil law, and separated from them a group of tort liability, the necessary condition for the occurrence of which is the existence of guilt when causing damage.

Key words: *guilt, civil responsibility, terms of civil liability, tort, obligation of compensation paid.*

Стаття надійшла 25 жовтня 2017 р.

УДК 347.135.224(477)

М. С. Долинська

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Проаналізовано актуальні питання правового регулювання нотаріальної діяльності під час Другої світової війни. Розглянуто діяльність органів нотаріату на українських землях у складі Союзу Радянських Соціалістичних Республік. Охарактеризовано Постанову Ради Народних Комісарів УРСР від 3 грудня 1940 р. № 1615 «Про зміну і доповнення Нотаріального положення УРСР». Констатовано, що перед початком Другої світової війни правове регулювання діяльності органів нотаріату Української СРР здійснювалося

двома основними нормативними актами: Положенням про судоустрій УСРР та Нотаріальною Уставою, які діяли до 1944 року.

Проаналізовано також Постанову Ради Народних Комісарів УСРР від 9 серпня 1944 р. № 1016 «Про затвердження Положення про Державний нотаріат УСРР і Переліку документів, на підставі яких учиняються нотаріальні виконавчі написи на стягнення грошей та майна», яка регулювала нотаріальну діяльність на українських землях до завершення Другої світової війни. Зазначено, що більшість норм указанного Положення є актуальними.

Ключові слова: нотаріальне положення, нотаріус, нотаріальні дії, нотаріальна таємниця.

Постановка проблеми. Нотаріат на теренах сучасної України розвивався разом зі змінами суспільного устрою та зазнавав постійного впливу з боку держави.

Питання провадження нотаріальної діяльності завжди були й є одними із найпроблемніших, оскільки стосуються насамперед права власності на майно і пересічних громадян, і юридичних осіб, а також соціального розвитку держави загалом.

Зауважимо, що питанням провадження нотаріальної діяльності у різні історичні періоди в українській історико-правовій науці були присвячені низка досліджень. Однак і досі сповна не розглянуто здійснення правового забезпечення нотаріальної діяльності під час Другої світової війни.

Аналіз історико-правових аспектів розвитку нотаріального законодавства на українських землях під час Другої світової війни є актуальним з огляду на реформування інституту нотаріату та нотаріального законодавства.

Стан дослідження. Питання становлення та розвитку українського нотаріату було об'єктом дослідження багатьох учених, зокрема: В. Баранкової, М. Башти, Н. Василюк, Л. Єфіменка, М. Дякович, М. Кальницького, Ю. Козьякова, В. Комарова, О. Король, О. Неліна, Ю. Нікітіна, Ю. Орзіха, Л. Сміян, О. Спектор, В. Черниша, П. Хоменко, В. Шишленко, Л. Шевчук (Ясінської).

Однак у працях указаних науковців недостатньо розглянуто правове регулювання нотаріальної діяльності на українських землях під час Другої світової війни.

Метою статті є аналіз провадження нотаріальної діяльності на українських землях під час Другої світової війни.

Виклад основних положень. Загальновідомо, що Друга світова війна розпочалася 1 вересня 1939 р., а вже 1 листопада 1939 р. Верховна Рада СРСР прийняла Закон про включення Західної України до складу СРСР з приєднанням її до УСРР. 15 листопада 1939 р. на поза-

черговій третій сесії Верховної Ради УРСР було прийнято Закон про входження Західної України до складу УРСР. Відтак на території Західної України було ліквідовано польське нотаріатне законодавство та встановлено радянське [1, с. 17].

Ми погоджуємося з думкою Л. Ясінської, що відмінностей у функціонуванні нотаріату в Радянській Україні й її західних областях не було [2, с. 141].

Правове регулювання діяльності органів нотаріату Української СРР перед початком Другої світової війни здійснювалося двома основними нормативними актами: Положенням про судоустрій УСРР (затвердженим Постановою ВУЦВК і РНК УСРР від 25 вересня 1931 р. «Про надання чинності Уставі про судоустрій УСРР в редакції 1931 року») та Нотаріальною Уставою (затвердженою Постановою ВУЦВК і РНК УСРР від 25 липня 1928 року).

Зауважимо, що організацію та діяльність органів нотаріату регулювало Положення про судоустрій УСРР, а порядок учинення нотаріальних дій – Нотаріальна Устава.

Із метою проведення організації державного нотаріату, відповідно до Закону про судоустрій, Постановою РНК УРСР від 27 грудня 1940 р. «Про поліпшення організації державного нотаріату УРСР» були організовані: в містах – міські державні нотаріальні контори, в селах і селищах міського типу, що були райцентрами, – районні державні нотаріальні контори. Крім того, обласні нотаріальні контори реорганізовувалися у міські, а нотаріальні столи – у районні нотаріальні контори. Очолювали міські та районні державні нотаріальні контори – нотаріуси, за винятком міських державних нотаріальних контор обласних центрів, а також великих промислових міст, де працювали старші нотаріуси (за списком Нарком'юсту УРСР).

Однак державні нотаріальні контори були нерентабельними через об'єктивні причини, а саме: кредитну реформу 1930 р., виключення зі Цивільного кодексу УРСР норм, які встановлювали обов'язкове засвідчення договорів, що укладалися між його підприємствами, та ін.

Зауважимо, що Нотаріальна Устава зазнає суттєвих змін і доповнень у зв'язку з прийняттям Постанови Ради Народних Комісарів УРСР «Про зміну і доповнення Нотаріального положення УРСР» від 3 грудня 1940 р. № 1615 [3]. Вважаємо, що законодавець мав на увазі під Нотаріальним положенням Нотаріальну Уставу.

Основними змінами було скасування повноваження народних суддів і районних виконавчих комітетів на вчинення ними нотаріальних дій, а також розширення компетенції сільських і селищних рад, які не є районними центрами, стосовно вчинення нотаріальних

дій у разі відсутності нотаріальних контор (артикул 3 Нотаріальної Устави). Аналізуючи вказані зміни, можна зробити висновок, що законодавцем здійснено поділ компетенції нотаріусів на чотири групи. Три з них передбачали, які дії вчиняє нотаріус, а до четвертої належало виконання технічної роботи, пов'язаної з учиненням нотаріальних дій. На нашу думку, четверта група впливає з трьох попередніх, тому її не варто було виокремлювати.

Важливе значення для нотаріусів мали внесені зміни до ст. 8 Нотаріальної Устави щодо особистих потреб нотаріуса у вчиненні нотаріальних дій. Відтак останній вправі звернутися по її вчинення до нотаріуса іншої нотаріальної контори за вибором зацікавлених осіб.

Потрібно виокремити положення нової редакції ст. 22 стосовно порядку «встановлення тотожності осіб, що беруть участь у вчиненні правочину або для яких вчиняються ті чи інші дії, коли нотаріус цих осіб особисто не знає, посвідчується паспортами, а тотожність осіб, які постійно мешкають у місцевостях, де паспортної системи не запроваджено, – посвідченнями, виданими органами міліції або виконавчим комітетом сільської ради депутатів трудящих». Тобто виключалося підтвердження особи двома громадянами, а лише дозволялося документальне.

Також у новій редакції викладено розділ 5 Нотаріальної Устави [3], яким регулювався порядок учинення виконавчих написів. Зауважуємо, що постановою РНК УРСР від 3 грудня 1940 р. № 1615 також затверджено Перелік документів, за якими заборгованість стягається на підставі нотаріальних виконавчих написів, який налічував 32 пункти.

Загальновідомо, що під час Другої світової війни, на загарбаній ворогом території припиняли діяльність радянські органи, зокрема нотаріальні; їх персонал і за можливості архіви були вивезені [4, с. 71].

Загарбники запровадили свої органи влади, зокрема нотаріальні. Наприклад, у містах рейхскомісаріату «Україна» нотаріат переважно діяв у виді контор чи бюро при міських управах. Державною мовою вважалася українська. У дистрикті «Галичина» було створено нотаріальні контори, підпорядковані нотаріальній палаті у Львові (нотаріуси працювали навіть у львівському гетто). Там були у вжитку українська, польська, німецька мови. На Закарпатті сформували систему державних нотаріусів, призначених угорським урядом, та районних нотаріатів. На територіях, підвідомчих Румунії, діяли нотаріальні столи при міських адміністративних органах примаріях. Угорська та румунська влади провадили політику витіснення української мови з офіційного діловодства [4, с. 71–72].

У Києві в складі міської управи функціонувала нотаріальна контора, яка діяла згідно з Тимчасовим положенням про нотаріальну контору Київської міської управи, яке складалося з двох розділів і 15 параграфів. Зазначимо, що до міської нотаріальної контори входили: старший нотаріус, два нотаріуси, а також працівники.

Ми погоджуємося з думкою науковців, що Друга світова війна негативно вплинула на розвиток нотаріату, зокрема призвела до різкого зменшення кількості вчинюваних нотаріальних дій.

Однак період Другої світової війни характеризувався тим, що тоді було запроваджено низку спрощених правил під час проведення нотаріальних дій стосовно військовослужбовців. Так, 15 вересня 1942 року Рада Народних Комісарів СРСР прийняла Постанову «Про порядок посвідчення довіреностей та заповітів військовослужбовцями у військовий час» [5]. Передбачалося вчинення лише двох видів нотаріальних дій, які прирівнювалися до нотаріально посвідчених

Як зауважує О. Нелін, беручи до уваги обставини воєнного часу, квазінотаріат був збережений [6, с. 19].

Постановою передбачено, що у військовий час різні довіреності, а також заповіти осіб, які перебували в Червоній армії та Військовоморському флоті, можуть бути посвідчені, крім нотаріальних органів, командування окремих військових частин (полків, ескадрилій, кораблів 1, 2, 3 рангів; з'єднань кораблів 4 рангу, окремих батальйонів, дивізій, рот, батарей; загонів та інших відповідних ним військових частин), а довіреності та заповіти військовослужбовців, що перебувають на лікуванні в госпіталах, начальниками госпіталів.

Після визволення України від фашистських загарбників 1944 р. відбулося відновлення українського нотаріату. Рада Народних Комісарів УРСР 9 серпня 1944 р. прийняла Постанову «Про затвердження Положення про Державний нотаріат УРСР і Переліку документів, на підставі яких учиняються нотаріальні виконавчі написи на стягнення грошей та майна» (далі – Положення) [7].

Ми поділяємо думку Л. Ясінської, що вказані нормативно-правові акти відображають лише зміни в законодавстві та нотаріальній практиці, що відбулися після 1928 р. Якихось значних змін щодо організації нотаріату, його компетенції і техніки нотаріального оформлення документів вони не внесли [2, с. 109].

Положення складалося з трьох розділів (організація нотаріальних органів, функції нотаріальних органів, основні правила діяльності нотаріальних органів) та нараховувало лише 25 статей, що, на нашу думку, було недостатнім, оскільки не повною мірою розкривало завдання, які повинен вирішити нормативний акт.

До нотаріальних органів у державі належали державні нотаріальні контори, а в населених пунктах, де немає нотаріальних контор, – виконавчі комітети міських, селищних і сільських рад.

Акцентуємо, що ст. 6 Положення регулювала порядок доступу до посади нотаріуса. Законодавець установлював два види вимог: освітній ценз і стаж роботи. Зокрема нотаріусами могли бути особи, які мають вищу або середню юридичну освіту, а також особи, що мали не менш двох років стажу роботи на посаді судді, прокурора, слідчого, юрисконсульта, або не менш дворічного стажу нотаріальної роботи.

Положенням було передбачено обмеження в доступі до посади нотаріуса. Так, нотаріусами не могли бути особи, позбавлені виборчих прав, або особи, що мали судимість.

Кандидати на посаду нотаріуса або заступника повинні були складати спеціальний іспит за програмою, встановленою НКЮ УРСР. Водночас особи, які мали вищу або середню юридичну освіту, склали іспит лише щодо знання правил учинення нотаріальних дій (нотаріальної техніки).

Також законодавець наголосив, що нотаріуси не вправі були поєднувати інші посади, крім виборних і посад із викладацької роботи.

Перелік видів нотаріальних дій, які вчиняли державні нотаріальні контори, встановлено у ст. 12 Положення.

Законодавець встановив 10 груп учинюваних нотаріусами дій, а саме:

1. Нотаріальне посвідчення: договорів, довіреностей, заповітів, третейських записів у майнових справах громадян між собою.

2. Засвідчення: вірності копій із документів і виписок з документів та книг; справжності підписів на документах, що не мали значення майнових правочинів; фактів і обставин, які мали значення і для яких законом не встановлено іншого виду засвідчення; перехід будівель і права забудови, набутих з прилюдних торгів.

3. Учinenня виконавчих написів: на документах, передбачених у Переліку документів, на підставі яких учиняються нотаріальні виконавчі написи на стягнення грошей та майна; на рішеннях третейських судів у майнових спорах громадян між собою.

4. Вжиття заходів з охорони спадкового майна та видача спадкоємцям свідоцтва, які підтверджували їх право на спадщину.

5. Реєстрація арештів, накладених на будівлі та право забудови.

6. Прийняття на депозит для передачі за приналежністю предметів зобов'язань (грошей, цінних паперів).

7. Прийняття на зберігання документів.

8. Передача заяв осіб і установ для передання іншим особам і установам та видання посвідки про передані заяви.

9. Перекладання документів іншими мовами та засвідчення вірності перекладів.

10. Надання технічних послуг, пов'язаних із виконанням нотаріальних дій.

Аналізуючи перелік учинюваних нотаріальних дій, зауважимо, що законодавцю було б доцільно згрупувати вказані дії в декілька груп. Наведений перелік нотаріальних дій зазвичай відповідає тим видам дій, які вчиняють нотаріуси незалежної України.

Також вважаємо за недоцільне виокремлювати технічні послуги, пов'язані з виконанням нотаріальних дій, оскільки це не є видом нотаріальних дій.

Законодавець передбачив п'ять груп нотаріальних дій, які вправі були вчиняти виконавчі комітети міських, селищних і сільських рад, а саме:

1. Нотаріально посвідчувати: договори на суму до 3000 карбованців, окрім договорів про встановлення і відчуження права забудови, а також купівлі-продажу, дарування, обміну та застави будівель; довіреності, крім тих, що видавалися для проведення дій за кордоном; заповіти громадян, які постійно проживають на території цієї ради.

2. Засвідчувати лише для громадян, які постійно проживають на території цієї ради: вірність копій з документів, що стосуються сімейного стану (свідоцтва про народження, одруження, смерть тощо), з довідок про службу в Червоній армії і Червоному Військово-морському флоті, виданих для надання пільг сім'ї; з довідок військових столів про відношення до військової служби, а також виписок з постанов правління артилей, що стосувалися цього громадянина.

3. Засвідчувати справжність підписів на документах, що не належали до майнових правочинів.

4. Вживати заходів з охорони спадкового майна.

5. Надавати технічні послуги, пов'язані з виконанням нотаріальних дій [7].

Як справедливо зауважує Л. Єфіменко, за обсягом регулювання нотаріальної діяльності воно значно поступалося Нотаріальній Уставі. Однак цим актом уперше в історії національного нотаріату в назвах нотаріальних дій розмежовувалися такі їх ознаки, як засвідчення та посвідчення, і відтоді таке розмежування є незмінним в основних актах про нотаріат [8, с. 36].

У Розділі «Основні правила діяльності нотаріальних органів» було лише 12 статей, що, на нашу думку, не повною мірою розкриває поставлені перед нормативним актом завдання [9, с. 25]. Розглянемо деякі положення вказаного Розділу. Так, нотаріальні дії можна було вчиняти в будь-якій державній нотаріальній конторі, крім випадків,

коли за законом або згідно з правилами вчинення нотаріальних дій нотаріальну дію необхідно вчиняти в певному місці.

У ст. 20 Положення міститься обмеження в праві вчинення нотаріальних дій. Так, нотаріуси не мали права вчиняти нотаріальні дії на своє ім'я, від свого імені, на ім'я або від імені своєї дружини, своїх та її родичів прямого споріднення, братів і сестер своїх і своєї дружини, а також співробітників нотаріальної контори, де вони працюють. Слід зазначити, що вказаних положень повинні дотримуватися також сучасні українські нотаріуси.

Дотримання таємниці вчинення нотаріальних дій урегульовано у ст. 21 Положення. Так, нотаріуси та співробітники нотаріальних контор повинні дотримуватись таємниці щодо всіх учинених ними дій, доручених їм справ і документів. Річ у тім, що довідки про вчинені нотаріальні дії і доручені нотаріальній конторі документи можна було видавати тільки особам, що брали участь у нотаріально посвідчених правочинах як сторони, а також особам, за дорученням яких і стосовно яких вчинено відповідні нотаріальні дії. У випадках, передбачених законом, довідки видавалися також і на вимогу прокуратури, слідчих органів та суду. Відмова від учинення нотаріальних дій нотаріусом та її оскарження врегульовано ст.ст. 23–24 Положення. Зокрема встановлено, що відмова від учинення дій відбувається лише у письмовій формі. Оскарження нотаріальних дій відбувалося за нормами ст.ст. 258–261 ЦПК УРСР. Також законодавець надав право прокурору опротестувати нотаріальну дію або відмовлятися від її учинення.

Висновки. Отже, перед початком Другої світової війни правове регулювання діяльності органів нотаріату Української СРР здійснювалося двома основними нормативними актами: Положенням про судоустрій УСРР і Нотаріальною Уставою, які діяли до 1944 року. Положення про Державний нотаріат УРСР, затверджене Радою Народних Комісарів УРСР 9 серпня 1944 р. № 1016, регулювало нотаріальну діяльність на українських землях до завершення Другої світової війни. На нашу думку, більшість норм указанного Положення є актуальними.

1. Лісна І. Становлення Радянської влади на західноукраїнських землях / І. Лісна // Радянське право. – 1989. – № 8. – С. 14–17.

2. Ясінська Л. Е. Становлення та розвиток інституту нотаріату в Україні (історико-правовий аспект): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Л. Е. Ясінська. – Львів: Львівський національний ун-т ім. Івана Франка, 2005. – С. 210.

3. Про зміну і доповнення Нотаріального положення УРСР: Постанова РНК УРСР від 03.12.1940 // ЗУ УРСР. – 1940. – № 27. – Ст. 198.

4. Кальницький М. Нариси історії нотаріату України / М. Кальницький; Укр. Нотар. Палата. – К.: Гопак, 2008. – 144 с.

5. О порядке удостоверения доверенностей и завещаний военнослужащих в военное время: Постановление Совета Народных Комиссаров от 15.09.1942 № 1536 // СП СССР. – 1942. – № 8. – Ст. 133.

6. Нелін О. Нотаріат і квазінотаріат в Україні: окремі дискусійні питання / О. Нелін // Юридична Україна. – 2012. – № 8. – С. 19–22.

7. Про затвердження Положення про Державний нотаріат УРСР і Перебіку документів, на підставі яких учиняються нотаріальні виконавчі написи на стягнення грошей та майна: Постанова РНК УРСР від 09.08.1944 // ЗУ УРСР. – 1944. – Ст. 18.

8. Єфіменко Л. В. Правова охорона цивільних прав та інтересів у нотаріальній діяльності: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Л. В. Єфіменко. – К., 2013. – 236 с.

9. Долинська М. С. Розвиток нотаріату та нотаріального законодавства УСРР протягом 1941–1956 років / М. С. Долинська // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2014. – Вип. 3. – С. 22–27.

Долинская М. С. Особенности осуществления нотариальной деятельности на украинских землях во время Второй мировой войны

Исследуются актуальные вопросы правового регулирования нотариальной деятельности во время Второй мировой войны. Рассматривается деятельность органов нотариата на украинских землях в составе Союза Советских Социалистических Республик.

Охарактеризовано Постановление Совета Народных Комиссаров СССР от 3 декабря 1940 г. № 1615 «Об изменении и дополнении Нотариального положения УССР». Констатируется, что до начала Второй мировой войны правовое регулирование деятельности органов нотариата Украинской ССР осуществлялось с помощью двух основных нормативных актов: Положения о судостроительстве УССР и Нотариального Устава, действовавшего до 1944 года. Произведен анализ Положения о Государственном нотариате УССР, утвержденного Постановлением Совета Народных Комиссаров УССР № 1016 от 9 августа 1944 г., регулирующего нотариальную деятельность на украинских землях до конца Второй мировой войны. Указывается, что большинство норм упомянутого Положения остаются актуальными и в настоящее время.

Ключевые слова: *нотариальное положение, нотариус, нотариальные действия, нотариальная тайна.*

Dolynska M. S. Peculiarities of the notarial activities on the Ukrainian lands during the Second World War

The article deals with the issues of the legal regulation of the notarial activities during World War II. The questions of the activities of notaries public on the Ukrainian lands as a part of the Union of Soviet Socialist Republics are considered. The author characterizes the decree of the Council of People's Commissars of the Ukrainian SSR «On change and supplement of the Notarial regulations of the Ukrainian SSR» № 1615 from December 3, 1940. According to the scientist, at the beginning of the Second World War, the legal regulation

of the activities of the notaries public of the Ukrainian SSR was carried out with two major normative acts: the Regulations on the judiciary of the Ukrainian SSR and the Notarial regulations, which functioned to 1944.

The analysis of the normative act of the Ukrainian SSR – the Regulations on the State notary system of the Ukrainian SSR, approved by the Council of People's Commissars of the Ukrainian SSR from 9 September 1944, № 1016 was made.

The author examines the procedure for the access to the notary profession, including the requirements of educational qualification and experience of practical activity. In particular, persons who had higher or secondary legal education, as well as persons who had at least 2 years of experience as a judge, prosecutor, investigator, legal adviser, or not less than 2 years of experience of notarial work could be a notary public. That is positive that the regulations provided for limitable access to the notary public. So persons deprived of the vote, or persons who had a criminal record could not be a notary public. Candidates for the position of a notary public or deputy notary public had to pass a special exam. Notaries public could not combine other posts, except for the elective posts and teaching work.

According to the author, most norms of the Regulations on the State notary system of the Ukrainian SSR remain relevant nowadays.

Key words: *notarial position, notary public, notarial acts, notarial secrecy.*

Стаття надійшла 21 листопада 2017 р.

УДК 349.412.2

Н. В. Ільків

СУДОВА ПРАКТИКА У СПРАВАХ ПРО ВІДЧУЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК З МОТИВІВ СУСПІЛЬНОЇ НЕОБХІДНОСТІ

Досліджено питання адміністративної процесуальної дієздатності суб'єктів на звернення з адміністративним позовом про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності, ґрунтуючись на аналізі чинного законодавства України про примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності, та судової практики. Задля забезпечення прав власників земельних ділянок у разі, якщо потреба у використанні земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, відпала, запропоновано внести відповідні зміни до законодавства про відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності. Зроблено висновок про необхідність підвищення ролі суду в застосуванні законодавства, яке стоєть земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності.

Ключові слова: *примусове відчуження земельної ділянки, мотиви суспільної необхідності, адміністративний позов про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності, адміністративний суд.*